

Nález.

Nález jest vzetí v držbu věcí cizích, ztracených nebo skrytých osobou třetí.

I. Nález věcí ztracených.**1. Zásadní pravidla.**

a) V pochybnosti nelze se domnívati, že by někdo svého vlastnictví chtěl se vzdáti (§ 388 o. z.). Tomu, kdo této zákonné domněnce chce odporovati, náleží dokázati, že tu byl nepochybný úmysl vlastníkův věci své se vzdáti.

b) Nálezce nesmí nalezenou věc pokládati za opuštěnou a přivlastniti si ji (§ 388 posl. věta o. o. z.) [ve příčině práva pobřežního v. přísl. čl.]; není však také nikterak povinen, aby ztracenou věc, již našel, převzal a opatroval.

c) Převezme-li ji však, bere na se tím tyto zákonné povinnosti:

α) Jest zavázán, aby předešlému držiteli, ač-li ho lze ze známek věci nebo z jiných okolností zřejmě seznati, má-li tudíž na př. nalezená věc jméno vlastnicko na sobě, nebo nápis, ze kterého možno poznati vlastníka — nalezenou věc navrátil. Ježto zákon žádné lhůty neustanovuje, ve které vrácení má se státi, jest tak učiniti ihned bez zbytečného odkladu (§ 904 o. o. z.).

β) Není-li předešlý držitel znám, jest tu rozhodna cena věci: stojí-li nalezená věc méně než 1 zl., jest nálezci ponecháno na vůli, aby učinil patřičná opatření k vypátrání předešlého držitele. Někteří komentatoři, jako Zeiler, Nippel a Kitka tvrdí, že si může nálezce věc přivlastniti v tom případě, když se nehlásí vlastník; tomuto náhledu nelze však přisvědčiti, ježto dle přesné zásady § 388 o. o. z. není oprávněn nálezce, aby si věc přisvojil, byť i tato měla cenu jakoukoli a ježto nelze nikterak pokládati prominutí povinnosti ohlásiti nález již za mlčky přiřknuté právo k přivlastnění si nalezené věci. Patrně má § 389 o. o. z. na mysli, že při nepatrných věcech jest třeba pokud možná vyhnouti se útratám s vypátráním vlastníka spojeným a že tudíž v tom případě ne úřadu, nýbrž toliko nálezci má se ponechati, aby vlastníka vyhledal.

γ) Převyšuje-li nalezená věc cenu 1 zl., však ne cenu 12 zl., musí nálezce v 8 dnech uveřejniti nález způsobem v místě obvyklým (§ 389 o. o. z.).

δ) Přesahuje-li nalezená věc cenu 12 zl., má nálezce povždy a nepochybně též v 8 dnech učiniti oznámení u místního úřadu (tudíž u obecního představeného nebo ve městech, kde jsou policejní ředitelství u těchto).

ε) Je-li posléze cena nalezeného předmětu vyšší 25 zl., musí se ještě nadto učiniti vyhláška ve veřejných časopisech.

2. Práva nálezceva:

α) Nálezce má nárok na nálezné. Přihlásí-li se totiž majitel do roka, počítaje ode dne ohlášky a dokáže-li své právo vlastnické, budiž mu vydána věc nebo obnos za ni stržený (§ 391 o. o. z.). V římském právu pokládalo se za nehodno (non probe), aby nálezce požadoval od vlastníka zvláštní odměny. Na témže stanovisku spočívají též některé německé právní prameny, mezi nimi též Zrcadlo švábské, kdežto Zrcadlo saské připouští nálezné jen ve případech zcela určitých. Naproti tomu přejala zákonníky většiny států (vyjímaje Francii) právo na nálezné. Nálezné obnáší 10⁰/₀ obecné ceny, dostoupí-li však odměna 1000 zl., má

býti vyměřeno ohledně přebytku 5⁰/₀. Také úředník stráže bezpečnostní, který, nikoli však z podnětu příslušného úředního jednání, nalezne ztracenou věc, má nárok na nálezné (rozh. ze dne 19. května 1857 č. 4697 sb. 356), rovněž i nálezce adresovaného poštovního balíku (rozh. ze 7. září 1870 č. 36541 sb. 3864). Při nálezu obligací majiteli svědčících jest sporno, má-li se nálezné vyměřiti dle nominální či dle kursovní ceny. Rozh. ze dne 2. dubna 1856 č. 2895 časop. »Ger. Ztg.« r. 1856 č. 69 podotýká, že nálezné dlužno vyměřiti dle nominální ceny, nedokáže-li vlastník, že nalezené obligace v čas nálezu vzhledem na jich bursovní kurs měly menší cenu. S druhé strany musí však stejným právem nálezci býti přirknut nárok, aby pohledával nálezné dle kursu bursovního, ač-li ho prokáže.

b) Nálezce má nárok na náhradu všech svých výloh (§ 391 a 392 o. o. z.).

c) Nepožaduje-li nikdo právem nalezené věci do roka, nabude nálezce práva, věci neb ceny za ni docílené užívati. Užíváním dlužno rozuměti u věcí nezužitelných užívání jich bez porušení jejich podstaty (§§ 504 a 1098 o. o. z.), u věcí zužitelných vynaložení jich ku prospěchu nálezce. Ve příčině hotových peněz podotýká Stubenrauch, že nálezci přísluší volné nakládání s nimi, kdežto Zeiler hájí náhled, že nálezce může menšího obnosu peněz pro sebe použiti, při větším kapitálu že však může jen úroků ku své potřebě požadovati. Rozhodnutí ze dne 13. května 1863 č. 3388 sb. 1716 nepřimyká se ani k tomu ani k onomu názoru, nýbrž žádá, aby se o způsobu a míře nároku na nalezenou sumu peněžní rozhodlo tolikou řádnou cestou právní. Právo nálezce na užívání věci trvá, byť i se věc ve smyslu § 390 o. o. z. neponechala v jeho ruku (rozh. ze dne 10. června 1863 č. 4079 sb. 1745).

d) Po uplynutí lhůty promlčecí nabude nálezce jakožto poctivý držitel práva vlastnického (posl. věta § 392 o. o. z.). Jest to, jak podotýká Grassl, zcela zvláštní nabývací způsob vlastnictví, který nelze subsumovati pod žádný z ostatních zákonných způsobů nabývacích. Není zde žádného vlastního případu vydržení, neboť poctivému nálezci schází skutečné držení, které dle § 1460 o. o. z. k vydržení bez výjimky jest žádoucí; nemůže však také o promlčení v užším smyslu býti řeči. Pachmann (ve svém díle o promlčení str. 115) tvrdí, že k nabytí se strany nálezce jest nutná doba třiceti- neb čtyřicetiletá, protože nálezce v § 392 o. o. z. na roveň jest postaven pouze poctivému, nikoli však také pořádnému držiteli. Naproti tomu podotýká Grassl, že podmínkou každého vydržení jest pořádné držení, že tudíž tam, kde zákon nabytí, stejně jako při vydržení, vzejí dáva, nabyvatel musí býti postaven na roveň pořádnému držiteli, že tedy nabytí vlastnictví nastává u nálezce po uplynutí tří let (§ 1466 o. o. z.). S tím shoduje se také rozh. ze dne 20. října 1886 č. 8958 sb. 11216.

Při nálezu veřejných obligací na určité, byť i smyšlené, jméno znějících, nemají místa §§ 391 a 392 o. o. z. ve příčině nálezného, požívání úroků a promlčení, nýbrž nálezce musí je vlastníkovi navrátiti nebo není-li tento znám, pro něho u soudu složiti a má jen právo, žádati náhradu vynaložených nákladů (dv. d. z 24. ledna 1818 č. 1410. sb. z. s.).

II. Společný nález.

Osobám, které současně věc našly, přísluší stejné povinnosti a práva (§ 394 o. o. z.). Za nálezce resp. spolunálezce má se dle rakouského práva nejenom ten pokládati, jenž věc objevil a jí se skutečně do-

tknul, nýbrž i ten, kdo po ní sáhal. Více nálezců tvoří společenství a přísluší jim stejná práva ve příčině užívání a nabytí nalezené věci jakož i ve příčině nálezného.

III. Ručení nálezcovo.

1. Právo občanské:

a) Kdokolivěk předpisů v §§ 388—392 o. o. z. uvedených nedbá, ručí za všeliké škodlivé následky (§ 393 o. o. z.).

b) Vedle toho pozbývá nálezcce také svého práva na nálezné.

2. Právo trestní:

Kdo nalezenou nebo omylem se mu dostavší věc (nalezený poklad vyjímaje) schválně zatají a si přivlastní, dopouští se zločinu podvodu, jest-li škoda, která byla způsobena nebo k níž zlý úmysl směřoval, obnáší více než 25 zlatých; při menší škodě dopouští se přestupku podvodu (§§ 200, 205 a 461 tr. z.). S předměty ve vozech železničních nebo na nádražích zanechanými budiž nakládáno dle předpisů o. o. z. o nalezených věcech (roz. min. obch. ze dne 9. června 1853 č. 19.675). Dle § 33 želez. dopr. řádu ze dne 10. června 1874 č. 75 ř. z. dlužno s nalezenými předměty naložiti dle všeobecných předpisů. Na toho, kdo se neprávem vydává za vlastníka nalezené věci, nemá se § 201 lit. c) nýbrž § 201 lit. d) tr. z. použiti (rozh. ze dne 4. září 1880 č. 5084). Věc jest ztracena, jestliže místo, kde se nalézá, poslednímu vlastníkovu není vůbec, aneb není více známo, nebo stalo-li se mu trvale nepřístupným (rozh. ze dne 15. prosince 1882 č. 11439 č. sb. 505; ze dne 11. července 1885 č. 5866 sb. č. 807 a ze dne 19. prosince 1885 č. 12492 sb. č. 866). Předpis § 388 o. o. z. třeba také na ten případ rozšířiti, kdy cena nálezu nepřevyšuje 1 zlatý (rozh. ze dne 10. prosince č. 9013 a ze dne 11. května 1889 č. 2959). Podstata skutková t. zv. krádeže věcí nalezených nevyčerpává se zatajením nalezené věci o sobě, nýbrž zatajením směřujícím ku přivlastnění si věci, tudíž obsahujícím animum rem sibi habendi (rozh. ze dne 9. ledna 1892 č. 13.979). Přivlastnil-li si pachatel v době určené § 389 o. o. z. nalezenou věc, nemůže ho ta okolnost, že jí během této lhůty ještě úplně nespotřeboval, trestu sprostiti (rozh. ze dne 13. listopadu 1886 č. 9992, sb. č. 984). Ustanovení § 201 lit. c. tr. z. vztahuje se také na toho, kdo věc jiným nalezenou zatajil a si přisvojil (rozh. ze dne 7. prosince 1877, č. 10960; ze dne 9. října 1878 č. 5332, ze dne 14. května 1881 č. 2074 sb. č. 336).

IV. Nález věcí skrytých.

a) Objeví-li se zakopané, zazděné nebo jinak skryté věci neznámému vlastníkovu patřící, jest učiniti oznámení jako při nálezu vůbec (§ 395 o. o. z.).

b) Najde-li se vlastník dle zevnějších známek nebo dle jiných okolností, budiž mu věc vrácena (§ 396 o. o. z.). Skryté předměty rozeznávají se od ztracených tím, že tyto náhodou bez vědomí a vůle svého majitele ocitnou se mimo jeho moc, kdežto ony jím samým na určité místo byly přineseny.

c) Ve příčině nálezného dlužno rozeznávati, zda vlastník ukryté věci o ní a její skryší věděl čili nic. V prvním případě není povinen, aby zapravil nálezné, poněvadž odkrytím věci mu nevzejde žádný prospěch, naproti tomu v případě poslednějším má zákonné nálezné zaplatiti.

d) Ve případě, že nelze ihned vlastníka vypátrati, musí příslušný úřad dle předpisů §§ 390—392 o. o. z. předsejiti (§ 397 o. o. z.).

V. Nález pokladu.

Pokladem vyznáváme peníze, skvosty a jiné klenoty vyšší ceny, jež tak dlouho v úkrytu leží, že již dřívějšího (resp. nynějšího) jich vlastníka vypátrati nelze (§ 398 o. o. z.). Ve příčině pokladu platí tato zákonná ustanovení :

1. K pojmu pokladu ve smyslu § 398 o. o. z. jest nutno, aby předměty jeho v nemovité věci byly nalezeny. Tož vysvětluje jasně z § 399 o. o. z., jenž mluví výslovně o vlastníku pozemku.

2. Ustanovení § 399, t. j. zabránění třetiny pro státní pokladnu, jest vzhledem k nálezci pokladu vůbec, tudíž i vzhledem k nálezům starožitností zrušeno, poklad rozdělí se tedy beze srážky oné třetiny mezi nálezce a mezi vlastníka pozemku stejným dílem a při děleném vlastnictví rozdělí se obnos na vlastníka pozemku vypadající mezi vrchního vlastníka a mezi vlastníka požitků (d. dv. kanc. ze dne 16. června 1846 č. 970 sb. z. s.).

3. Kdo se při tom dopustí nedovoleného jednání, kdo bez vědomí a dovození vlastníka požitků poklad hledal neb nalezna poklad to zatajil, toho podíl případně udavači a není-li udavače, státu. Zatajení pokladu nemůže se pokládati za zločin podvodu a nemá také v té příčině místa trestní řízení, nýbrž třeba tu jednati dle příslušných politických předpisů a zatajení pokladu jen dle § 400 o. o. z. potrestati (dv. d. z 12. října r. 1821 č. 1810 sb. z. s.).

4. Najdou-li dělníci náhodou poklad, přísluší jim jakožto nálezcům třetina z něho. Jsou-li však vlastníkem zřejmě k vyhledávání pokladu zjednáni, jest jim na obyčejné mzdě přestati (§ 401 o. o. z.). Stubenrauch vytýká ještě otázku, co má platiti ve příčině věcí, které nelze subsumovati pod pojem svrchu uvedený, protože buďto :

a) byly nalezeny ve věci movité, nebo

b) nenáleží ku věcem drahocenným, které byly však tak dlouho skryty, že nikoho tu již není, kdo by na ně činil nárok vlastnický.

Dle Stubenraucha může sobě nálezce věci tyto ihned přivlastniti a ne teprve po projití promlčecí lhůty. Tomuto názoru nelze vzhledem k tomu, že při nedostatku zákonných norem dlužno obdobně užiti ustanovení §§ 390, 392 a 396 o. o. z., nikterak přisvědčiti. Třeba tedy také v tomto případě vyčkati uplynutí tříleté lhůty promlčecí, načež může nálezce nepopíratelného a úplného vlastnictví nalezených předmětů nabyti. (Viz čl. Kořist.)

VI. Ustanovení zvláštní.

Správy železniční jsou povinny, aby věci zanechané v čekárnách, železničních vozech a v jiných jich místnostech nejméně po 3 měsíce opatrovaly; po uplynutí této lhůty pokládají se tyto předměty dle všeobecných zákonných předpisů za nalezené věci; naproti tomu mohou se takové věci, které podléhají zkáze, správou železniční zciziti (nař. min. obch. ze dne 12. prosince 1892, č. 207 ř. z.). Nalezení resp. zanechaní vojenských svršků budiž správou dráhy oznámeno místnímu velitelství (vyn. min. obch. ze 14. května 1887 č. 12.366). Numismatické a starožitnické nálezy buďtež politickými úřady oznamovány zemské vládě (dv. d. ze dne 16. ledna 1846 č. 970 sb. z. s.). Nálezy archaeologické buďtež ohlašovány mincovnímu a antickému kabinetu (dv. d. ze 14. srpna 1846 pol. sb. z. 174).

VII. Poplatky.

Všecka podání na úřady politické a policejní, jakož i protokoly se stranami sepsané týkající se ohlášení nalezených věcí jsou prosty poplatků (roz. min. fin. ze dne 6. ledna 1865 č. 59326).

Nález objektivní.

I. Ve věcech tiskových.

Zastaví-li se předběžné vyšetřování zavedené pro obsah tiskopisu, nebo je-li obžalovaný při hlavním přelíčení nařízeném pro obsah tiskopisu osvobozen, jest přece povinností soudu, aby obsah tiskopisu zkoumal a shledá-li v něm objektivní povahu skutkovou, aby vyslovil dle zákona (§§ 36, 37 tisk. z.) zákaz dalšího rozšiřování tiskopisu a aby nařídil buďto úplné neb částečné zničení jeho (§ 492 tr. ř.). Tento t. zv. objektivní nález, jenž se ve případě osvobození nemá pojeti v rozsudek (rozh. kass. dv. ze 13. července 1892 č. sb. 1604), vynáší i v řízení porotním porotní soud a nikoli porotci, jichžto výrok vztahuje se jen na vinu obžalovaného. Proti t. zv. objektivnímu nálezu není přípustný žádný prostředek právní, ježto § 494 tr. ř. vypočítává ve věcech tiskových taksativně rozhodnutí, proti nimž se připouští stížnost (jinak motivy generální prokuratury k výše cit. rozhodnutí č. 1604), a obžalovanému nepřisluší proti osvobozujícímu výroku zmateční stížnost (rozh. kas. dv. ze dne 13. července 1892 č. sb. 1604).

II. Dle § 20 zákona o obchodu potravinami ze dne 16. ledna 1896 č. 89 ř. z. z r. 1897 a některými předměty spotřebními může soud, nelze-li stíhání nebo odsouzení určité osoby pro trestní čin v tomto zákoně naznačený provést, samostatně nalézt na propadnutí zboží neb náradí, jež tvoří předmět trestního činu. Proti tomuto rozhodnutí, které jest zúčastněným oznámiti, připouští se stížnost. Usnáseti se o tom náleží při soudu I. stolice radní komoře; pro stížnost platí ustanovení § 114 tr. ř.

Nalezince.

Nalezince jsou veřejné ústavy, v nichž děti nemanželských matek, které byly v porodnici porozeny, pak děti, které byly odloženy nebo pohozeny, naleznou přijetí, ošetřování a výchovu. První nalezinec byl založen r. 787 v Miláně. Ve 12. a 13. století byly přechetné nalezince v Itálii a ve Francii, po výtce duchovními řády, zřizovány. Původní účel nalezinců byl, aby zachovaly a zachraňovaly pohozené a odložené novorozence. Nalezinec, jež založil r. 1198 papež Innocenc III. (Ospedale di Santu Spiritu) vytkl si již širší působnost v tom záležející, že přijímal v zaopatření a ošetřování novorozence za tím účelem, aby předešlo se takto různým zločinům na dětech páchaným. Kdežto posud byly nalezince téměř výlučně církví a soukromou dobročinností udržovány, prohlásil je Ludvík XV. za ústavy státní. V Rakousku byl prvý nalezinec založen za císaře Josefa II. r. 1784 ve Vídni. Dnes stávají nalezince ve Vídni, Praze, Zadru, Dubrovniku, Šibeníku a Splitu. Roku 1887 bylo v těchto nalezincích 9424 dětí ošetřováno, kdežto 31898 nalézalo se jich mimo tyto ústavy. Náklad na ně obnášel 1,874.548 zl.; než v posledních letech lze pozorovati značnější úbytek ošetřovanců v nalezincích. Průměrná doba ošetřovací v těchto ústavách samých činila jenom 11 dní. Dekr. kanc. dvor. ze dne 22. října 1818 č. 22987 byly prohlášeny nalezince za státní ústavy, zák. ze dne 29. února r. 1868 č. 15 ř. z. nařízeno však, aby nalezince udržovaly a spravovaly jednotlivé země. Proti institutu nalezinců z mnohých stran se bojuje. Nikoli

